

Syns man inte, finns man inte

en studie om ungdomar som väljer att ladda upp
lättklädda bilder av sig själva på internet

Av: Christina Lord

Socialhögskolan vid Lunds universitet
SOPA 63
Vt-10

Abstract

Author: Christina Lord

Title: Syns man inte, finns man inte – en studie om ungdomar som väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på Internet

Supervisor: Tove Harnett

Media today is often full of proclaiming headlines stating teenagers' shocking behavior on the Internet. Computers and the Internet have developed into a new arena for teenagers' social interaction. This conveys new possibilities as well as new risks and raises questions of what they do in this new arena and who is responsible for it. The focus in this thesis was of how professionals describe the phenomena of teenagers choosing to upload reviling photos of them selves on Internet. The aim was to explore the professionals' point of view of the subject. Professionals in this context intending people who through their work positions are in regular contact with teenagers. The questions at issue were focusing on the how the professionals look upon the phenomena as a whole, on who is seen as responsible and on the description the professionals give of the teenagers who chooses to upload reviling photos of themselves on the Internet. Twelve professionals were interviewed during eight interviews. The questions raised in relation to teenagers uploading reviling photos of them selves on the Internet can be interpreted as social constructions. The collected data was therefore analyzed from a social constructionist perspective. As a result the phenomenon definitely raises strong reactions among the professionals and can be seen as a part of a bigger context. The most outstanding conclusion from this study was that all of the interviewed professionals stated that they knew about the phenomena and chose to describe it with a negative emphasize although most of them had never really been in contact with the phenomena. The parents carry the main responsibility for the teenagers' use of the Internet but the school also has an extensive responsibility role. The teenagers who chooses to upload revealing photos of them selves on internet were described as mainly girls in the lower teens and often with a low self esteem or with some sort of problematic circumstances.

Key words: teenage sexuality, teenagers' use of the Internet, pornography, adolescents, youth and Internet

Förord

Ett stort tack vill jag härmed passa på att utföra till min fantastiska handledare Tove Harnett som stöttat mig genom denna process. Tack för alla värdefulla kommentarer, råd och konstruktiv kritik. Utan dig hade jag aldrig kommit så långt som jag gjorde.

Ett stort tack också till alla er yrkesverksamma som lät er intervjuas. Utan er hade denna studie aldrig blivit av. Tack för alla intressanta diskussioner och för att ni tog er tid.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Förord	2
Innehållsförteckning	3
1.1 Inledning	5
1.2 Syfte	5
1.3 Frågeställningar	6
1.4 Begreppsförklaringar	6
1.5 Etiska överväganden	6
2.1 Tidigare forskning	8
2.2 Barns självförsvar på Internet	8
2.3 Virtuell gemenskap	9
2.4 Internationellt perspektiv.....	9
2.5 Se Mig.....	10
3.1 Teoretiska utgångspunkter	10
3.2 Historisk bakgrund	11
3.3 Vad innebär socialkonstruktionismen?.....	11
3.4 Etisk kritik mot teorin	14
4.1 Metod	14
4.2 Urval.....	15
4.3 Intervjumetod.....	15
4.4 Inspelning av intervjuerna.....	16
4.5 Transkribering.....	16
4.6 Kodning och analys.....	17
4.7 Validitet och reliabilitet.....	18
4.8 Begränsningar	19
4.9 Litteratursökning	20
5.1 Resultat och analys	21
5.2 Yrkesverksammas syn på fenomenet.....	21
5.3 Vem bär ansvaret?.....	27
5.4 Vem är ungdomen?	31

6. 1 Slutdiskussion	37
7.1 Referenslista.....	40
Bilaga 1	42
Bilaga 2	43

1.1 Inledning

”Svikna unga lätta byten på nätet” (Wagner 2010) kunde vi läsa i Svenska Dagbladet den 25 januari 2010. ”Ungdomar viker ut sig som aldrig förr” (Gräslund 2008) kunde läsas den 28 januari 2008 i samma tidning. Ofta får allmänheten ta del av liknande rubriker i dagstidningar som syftar till att chockera över vad dagens ungdomar gör på Internet, hur de betar sig där, på den arena som ofta känns otillgänglig och främmande för många vuxna och föräldrar. Media förmedlar ofta bilden av att ungdomar far illa via nätet eller i alla fall riskerar att göra det. Internet har kommit att bli en hemlig virtuell värld där ungdomarna har en betydligt större frihet än i den värld föräldrarna bättre känner till. Detta leder till många frågor kring fenomenet. Inte minst ur ett säkerhetsperspektiv då det tyvärr finns farligheter och fällor även inom denna arena. Bedrägeri, trakasserier, hot, utnyttjande och pedofili är inga ovanligt förekommande förbrytelser om man ska tro på debatten i media.

Internet som arena är fortfarande okänd för många människor, inte minst i de äldre generationerna som inte själva växt upp med datorer utan fått lära sig om Internet och användandet därav i vuxen ålder. Inte många föräldrar skulle någonsin kunna ana att deras barn skulle välja att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på Internet. Det finns mycket moraliska åsikter kring vad som är rätt och fel kring ungdomars Internetanvändande. Vems fel det är egentligen att ungdomar väljer att publicera lättklädda bilder eller till och med nakenbilder på sig själva? Varför utsätter ungdomarna sig för det? Hur bred ska ungdomarnas egen bestämmanderätt vara? Existerar det över huvud taget ett problem och för vem är det i så fall ett problem? Dessa frågor speglar ett fenomen som enligt medias beskrivning är ett växande dilemma.

Förmodligen finns det inga enkla svar utan många olika kontextbundna komplicerade sammanhang och historier. Dessutom beror svaren troligtvis mycket på vem du frågar. Då det vore etiskt fel att intervjua ungdomar i denna känsliga fråga så anser jag det vore väldigt intressant att kartlägga uppfattningarna kring fenomenet bland de yrkesverksamma som faktiskt kommer i kontakt med ungdomar på olika sätt genom sitt yrke.

1.2 Syfte

Det är mitt syfte att med denna studie analysera yrkesverksammars beskrivningar och erfarenheter kring ungdomars val att lägga ut lättklädda bilder av sig själva på Internet.

1.3 Frågeställningar

Jag har valt att analysera tre frågeställningar:

- Hur ser yrkesverksamma på fenomenet att unga laddar upp bilder av sig själva på nätet?
- Hur ser de intervjuade på ansvarsaspekten för ungdomars Internetanvändning?
- Hur beskriver de yrkesverksamma de ungdomar som väljer att ladda upp lättklädda bilder på sig själv på Internet?

1.4 Begreppsförklaringar

Yrkesverksamma står i den här studien för de intervjupersoner som medverkat i undersökningen. Dessa är: två barnavårdsutredare inom polisen, en arbetsledare/lärare från en högstadieskola, en kurator från ett gymnasium, två socionomer från Barnahus, en fältassistent från Fältgruppen, en team leader från Fältgruppen, två socionomer från Ungdomsmottagningen, en socialsekreterare från Förebyggande enheten samt en rektor från ytterligare ett gymnasium.

Med ungdomar så syftar jag på människor mellan 13-18år. Enligt barnkonventionens definition så är man barn upp till 18 år (Hammarberg 2006). Att jag valde från 13 beror dels på att det är då man räknas som tonåring och dels på att det är då man börjar högstadiet vilket spelar roll med tanke på intervjupersonernas yrken (jag har t.ex. inte intervjuat någon som arbetar på låg- eller mellanstadieskola).

1.5 Etiska överväganden

Fenomenet jag valt att undersöka berör ungdomar som i detta förhållande kan refereras till en utsatt grupp då deras agerande och beteende på nätet kan ses som en känslig fråga inte minst för ungdomarna själva. Det hade naturligtvis varit mycket intressant att få undersöka och ta del av deras syn på fenomenet men frågan är hur många ärliga svar som faktiskt hade kommit fram under dessa intervjuer. Jag anser därmed att det inte föreligger synnerligen goda skäl för att utföra intervjuer med ungdomar. Dessutom är jag av den åsikten att genom att intervju människor som arbetar och kommer i kontakt med ungdomar kan jag komma att bidra med allmännyttig kunskap genom min undersökning och dess resultat.

De yrkesverksamma som valde att ställa upp i intervjun fick före själva intervjun ta del av ett informationsbrev. Detta för att kunna förbereda sig samt för att få en förståelse för vad syftet med intervjun och min studie är. Intervjupersonerna är helt anonyma i min text. Jag valde att inte låta respondenterna ta del av det transkriberade materialet då jag fann detta för tidskrävande med tanke på de tidsramar studien står under. Detta för att eliminera problem som eventuellt kan uppstå om jag inte fick tillbaka svar från intervjupersonerna. Jag anser inte att det material jag samlat ihop genom mina intervjuer kan användas till att skada de medverkande eller utsätta dem på annat sätt skulle materialet hamna i någon annans händer. Det är endast jag som har haft tillgång till de transkriberade intervjuerna förutom en som min handledare fick ta del av, dock fanns inga personer namngivna i denna.

Jag fann det problematiskt i frågan hur jag skulle referera till mina intervjupersoner. Å ena sidan vill jag ge dem full anonymitet vilket innebär att jag inte kan koppla dem till deras arbetsplatser. Detta på grund av att det då skulle kunna framgå vem eller vilka på den specifika arbetsplatsen jag intervjuat eftersom verksamheten varit relativt liten med få anställda. Å andra sidan fanns det en poäng med att koppla de intervjuade till arbetsplatserna eftersom deras kontakt med ungdomarna kunde se väldigt olika ut. En polis träffade till exempel endast ungdomarna om ett brott har skett. I slutändan valde jag att trots detta inte koppla de medverkande till sina verksamheter på grund av dessa etiska övervägningar.

Jag inser att det är omöjligt att vara helt objektiv i en forskningsfråga och att jag är full av förutfattade meningar kring ämnet, speciellt gällande vad som är rätt och fel. Jag hoppas emellertid att genom aktivt reflekterande kring just detta som ett problem eliminera i alla fall fragment av hur det påverkar. Forskningsprocessens mål med denna studie är bland annat att jag ska ta lärdom och utvecklas av min studie. Att jag är novis inom ämnet samt oerfaren av intervjuer och kodning av intervjumaterial kan emellertid komma att påverka hur jag tolkar material och resultat. Personliga värderingar påverkar som May (2001) påpekar alla aspekter av forskning. Aspers (2007) skriver i sin tur om förförståelse i forskningsprocessen och menar att detta trots allt är oundvikligt då forskaren i slutändan är människa med sina egna bakomliggande värderingar och erfarenheter samt kunskaper kring ämnet.

2.1 Tidigare forskning

Inledningsvis när jag påbörjade min undersökning tänkte jag att det inte skulle finnas så mycket tidigare forskning kring det fenomen jag valt att undersöka. Varför jag var av den åsikten beror troligtvis på min egen bristande erfarenhet. Men Internet som fenomen är inte nytt längre utan väl etablerat i samhället, både inom familjelivets vardag liksom i samhället som stort. Jag hittade inte mycket tidigare forskning kring just ungdomar som laddar upp bilder på nätet men desto mer kring ungdomars erfarenheter och utsatthet på Internet. Många undersökningar har gjorts av bland annat Ungdomsstyrelsen och Brottsförebyggande rådet. Det finns även ett stort antal handböcker skrivna i ämnet som sträcker sig dels mot ungdomarna själva men också för föräldrar och yrkesverksamma som kommer i kontakt med ungdomar. En strikt avgränsning krävdes med tanke på ramarna kring denna uppsats. Något som var väldigt synd då det fanns otroligt mycket intressant och relevant material. Jag valde att lägga fokus på två avhandlingar som var relevanta för min egen undersökning samt ytterligare en bok skriven i ämnet som ger en internationell bild av ungdomar och Internet. Därutöver har jag läst mycket annat material och facklitteratur för att få kunskap och inspiration kring just ungdomars användning av Internet men vars fakta jag valde att inte referera till i min text eller analys.

2.2 Barns självförsvar på Internet

Bridging the distance, children's strategies on the Internet är en avhandling skriven av Elza Dunkels (2007) som är filosofi doktor i pedagogiskt arbete vid Umeås Universitet. Dunkels (2007) menar att det finns en pågående diskussion i media och samhälle kring barn och unga på nätet och att det är en hotfull bild som ges. Denna diskussion förs dock endast är ur ett vuxenperspektiv och därför syftar hennes avhandling att tillhandahålla ett barnperspektiv på hot och negativa fenomen på Internet.

Dunkels (2007) avhandling bygger på intervjuer med pojkar och flickor i årskurs 6, det vill säga barn runt 12-13 år. Min studie sträcker sig till ungdomar upptill 18 år. *Bridging the distance* erbjuder kunskap kring ungdomars användande av Internet och genom barnens egna röster. I min egen undersökning fanns det i nuläget ingen möjlighet att utforska fenomenet ur ett ungdomsperspektiv däremot hoppas jag ändå att det kan bidra till ny kunskap kring hur yrkesverksamma resonerar kring att ungdomar laddar upp lättklädda bilder av sig själva på Internet. Dunkels avhandling är skriven på engelska och har resulterat i att ytterligare en bok

har skrivits på svenska i ämnet. Boken heter *Vad gör unga på nätet?* av Elza Dunkels (2009) och är baserad på samma forskning. Boken kom till eftersom avhandlingen på engelska ansågs ha en begränsad tillgänglighet.

2.3 Virtuellt gemenskap

Pia Södergård (2007) har skrivit avhandlingen *Virtuell Gemenskap, ett informationsvetenskapligt perspektiv på ungdomars cyberkultur* som syftar kartlägga ungdomars Internetanvändande under fritiden och vilken betydelse detta har för deras vardagsliv. Forskaren avgränsar sig till att studera ungdomars användande av så kallade virtuella gemenskaper, som hon beskriver som mötesplatser på nätet med ändamålet att just vara en arena där gemenskaper ska kunna utvecklas. Den mötesplats som använts i studien är Lunarstorm. Södergård (2007) har valt att analysera sitt material ur ett informationsvetenskapligt perspektiv vilket innebär att fokus ligger på informationens roll i sammanhanget. Medan Södergårds (2007) avhandling studerade ungdomars cyberkultur i en bredare bemärkelse, har jag valt att analysera ungdomars uppladdning av lättklädda bilder som en specifik aspekt av denna kultur.

2.4 Internationellt perspektiv

Cyber-bullying. Issues and solutions for the school, the classroom and the home är en bok skriven av professor Shaheen Shariff (2008) som i Kanada och USA anses vara en ledande expert på området. Boken är baserad bland annat på Shariffs (2008) egen forskning och syftar till att utbilda och vara ett verktyg för skolor och dess personal för att förhindra mobbing på nätet. Publikationen är baserad på omfattande vetenskaplig noggrannhet och lägger fokus på bristerna gällande regler och reglerande, ungdomars integritet, självbestämmande och rättigheter samt skolans roll och ansvar och erbjuder riktlinjer för hur skolan kan lösa förekommande problem men också arbeta preventivt. Shariff (2008) diskuterar fenomenet ur olika länders perspektiv. En diskurs om könsrollen finns med där Shariff (2008) genom sin forskning kommer fram till att mobbing på nätet är speciellt problematiskt för flickor som hon menar beror på både biologiska (hormonella och pubertetsinfluerade) och miljö (genus, socialisering) faktorer. Shariff (2008) resonerar kring medias roll och då även ur ett internationellt perspektiv. Hon för fram skarp kritik mot medias sätt att presentera ungdomars agerande och utsatthet på Internet och menar att media har makten att censurera och välja hur de presenterar fenomenet. Shariff (2008) menar att media mer eller mindre utesluter ungdomarnas egna röster och därmed endast återger ett vuxet samhälles bild av fenomenet.

Shariff's (2008) forskning är relevant för min studie då den dels ger en internationell bild av ungdomars agerande på Internet men också för den lägger fokus på genusrollen samt på skolans roll. Min egen studie analyserar mer djupgående en specifik aspekt av vad ungdomar använder Internet till där faktorer som både könsroller och skolans roll blir väsentliga och kan ge min egen forskning en mer omfattande analys.

2.4 Se mig

Regeringen har gett Ungdomsstyrelsen i uppdrag att kartlägga ungdomars (ålder 13-25 år gamla) användning av Internet och erfarenheter av och attityder till att exponera sig sexuellt samt sexuellt utnyttjande via nätet. Ungdomsstyrelsens (2009) studie är en del av regeringens *Handlingsplanen mot prostitution och människohandelför sexuella ändamål*. Studien är bland annat byggd på kvantitativa enkätstudier där ungdomars egna erfarenheter syftas framkomma. Undersökning drar bland annat slutsatsen att det inte är särskilt vanligt att unga lägger ut sexuellt material av sig själva. En förklaring till varför en del gör det är för att få bekräftelse för att stärka sitt självförtroende, en annan förklaring ligger i sexuell nyfikenhet som hör ungdomstiden till. Medan Ungdomsstyrelsen redogörelse syftar till att göra en kartläggning med ungdomarnas egna upplevelser inriktar sig min egen studie på hur yrkesverksamma som kommer i kontakt med ungdomarna beskriver samma fenomen. I samband med denna kartläggning har tidigare nämnda Elza Dunkels även varit del av ungdomsstyrelsens referensgrupp.

3.1 Teoretiska utgångspunkter

Syftet med min undersökning är analysera de yrkesverksammas beskrivningar och erfarenheter av fenomenet att ungdomar laddar upp bilder av sig själva på nätet där dessa ungdomar är mer eller mindre avklädda. Detta alstrar frågor kring vad som är rätt eller fel och vad som är ett problem och vad som inte är det. Hur uppstår ett problem och vem har rätten till att avgöra om det faktiskt är problem? Svaren blir olika beroende på vem man frågar vilket också är anledningen till att jag valt att intervjua professionella inom olika verksamheter. Eftersom ungdomars val att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på nätet kan ses ur flera olika aspekter och med tanke på konstruerandet av problem finner jag det lämpligt att i min studie analysera det material jag fått fram genom ett socialkonstruktionistiskt perspektiv.

Ett perspektiv som kortfattat ser verkligheten som konstruerad av människor i samspel med varandra. Vi skapar problemet genom sättet vi talar om fenomenet och konstruktionen förändras dessutom med tiden (Meeuwisse & Swärd, 2002).

Meeuwisse och Swärd (2002) beskriver att sociala problem är konstruerade ur samspelet mellan sociala, politiska och ekonomiska förhållanden. De förklarar även socialkonstruktionismen som olika sätt att förstå sociala problems uppkomst, utveckling och försvinnande. Vidare menar Sahlin (2002) att det socialkonstruktionistiska perspektivet uppmärksammar hur ett visst fenomen uppstår, hur det förstås och vilka begrepp som används kring det men också vilka lösningar som finns gällande problem och hur de uttrycks befogade.

3.2 Historisk bakgrund

Wennerberg (2001) beskriver att socialkonstruktionismen har vunnit stor popularitet de senaste femton, tjugo åren inom de humanistiska och samhällsvetenskaperna så väl som inom filosofin. Uppkomsten berodde på önskan att försöka svara på frågan hur den sociala kontexten påverkar vår kunskap. Som grundare anses bland annat Kuhns funderingar kring hur en teori är producerad och i vilket samhälle det har skett inspirerat till socialkonstruktionismens tillblivelse. Kuhns slutsats gick ut på att vetenskap sker språngvis istället för att den skulle vara kontinuerlig och enhetlig (Wennerberg 2001).

3.3 Vad innebär socialkonstruktionismen?

Burr (2003) förklarar att socialkonstruktionismen kan beskrivas som en tvärdisciplinerad teoretisk inriktning influerad av flertalet andra teorier så som filosofi, sociologi och språkvetenskap. Det finns ingen entydig definition av begreppet socialkonstruktionism men återkommande tankegångar och idéer som grundar teorin. En av dessa grundläggande föreställningar är att inget kan tas för givet eftersom våra uppfattningar om sanning och verklighet är baserat på subjektiva tankar och reflektioner. Att ungdomar väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på nätet kan med andra ord ses ur flera olika synvinklar och föreställningen om detta fenomen kan variera beroende på vem jag frågar och hur kontexten runt omkring ser ut. Vidare är sociala konstruktioner både historiskt och kulturellt bundna vilket innebär att de måste tolkas ur kontexter. Kunskap konstrueras i samspelet mellan människor och människors agerande förändras med både såväl kunskapen och växlande sociala konstruktioner. Därmed kan kunskap aldrig betraktas som helt objektiv (Burr 2003).

Att uppladdning av lättklädda bilder är ett kulturellt bundet fenomen går att utläsa i och med att det krävs tillgång till datorer och Internet, något som inte är en självklarhet i alla kulturer och samhällen eller heller har varit en självklarhet tidigare i det svenska samhället. Företeelsen att ungdomar väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på Internet kan förstås ur ett historiskt perspektiv med att det ligger rätt i tiden. Att Internet har utvecklats till att bli en självklar del av många ungdomars vardag i det svenska samhället.

Berger och Luckmann (1979) menar att det mest grundläggande inom det socialkonstruktionistiska perspektivet går att utläsa ur titeln på deras mest framstående verk *Kunskapsociologi, Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Perspektivet bygger med andra ord fundamentalt på att det är människor i samspel med varandra som konstruerar verkligheten. Det är hur vi uppfattar, beskriver och talar om verkligheten som den konstrueras. Kunskapsociologin i sin tur analyserar själva processen kring hur konstruktionerna sker. Huvudbegrepp inom teorin är verklighet och kunskap. Författarna definierar verklighet med ”en egenskap som tillhörande fenomen som existerar oberoende av vår egen vilja” och kunskap med ”vissheten om att fenomenen är verkliga och att de äger specifika kännetecken” (Berger & Luckmann, 1979 sid.10). Verkligheten kan med andra ord beskrivas som den kunskap vi har och som styr vårt agerande. Därmed blir vår uppfattning av verkligheten också unik. Berger och Luckmann (1979) menar vidare att bilden av verkligheten blir accepterad som en sanning då en viss grupp ser samma fenomen som verkligt. Det kan då tolkas att ungdomarnas val att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på nätet baseras på att de ser verkligheten annorlunda än vad de vuxna gör som ser en annan risk- och hotbild. Alternativt att det finns ett glapp eller en motsägelse mellan ungdomarnas och de vuxnas kunskap av fenomenet.

Språket spelar en stor roll inom denna teoribildning. Wennerberg (2001) beskriver som en utgångspunkt att vår kunskap är socialt konstruerad eftersom vi får kunskap med hjälp av språkliga begrepp. Språket är en social företeelse som tar plats i samspelet med minst två människor. Vi skapar problem genom sättet vi talar om fenomenet, konstruktionen förändras dessutom med tiden (Wennerberg 2001). Sahlin (2002) förklarar att eftersom fenomen kan konstrueras så kan de också dekonstrueras. Sahlin (2002) tar också upp ett ontologiskt perspektiv och diskuterar den ontologiska frågan om vad som existerar oberoende om vår kunskap av det.

Vidare för Payne (1997) en diskussion kring social konstruktion och huruvida sociala problem konstrueras. Han förklarar att processen social konstruktion går ut på att institutioner bildas efter samhällets förväntningar. Människan skapar en bild av verkligheten beroende av kontexten och de sociala relationerna. Vi uppfattar verkligheten olika men kan jämföra och finna gemensamma nämnare genom att dela med oss av den kunskap vi besitter. Detta gör vi i olika sociala kontexter och processer. Ett beteende eller fenomen konstrueras genom dessa sociala processer. Nya fenomen uppkommer och kan genom denna process bli institutionaliserade och normaliserade. Fenomen blir till ett problem först när någon upplever det som problematiskt och en åtgärd aktualiseras. Att ungdomar väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva är ett relativt nytt fenomen som alstrar starka reaktioner hos många inom den vuxna befolkningen. Om det är synen på lättkläddhet och nakenhet som frambringat dessa eller om det är konsekvenserna därav är en fråga som det hade varit intressant att titta vidare på. Sociala fenomen och sociala problem är föränderliga precis som samhället (Meeuwisse 2008). Kan det vara så att ungdomarnas bild på nakenhet är annorlunda av hur de övervägande äldre generationernas syn ser ut? Kulturella förväntningar liksom tidsaspekter påverkar och förändrar hur vi ser på ett fenomen. Det är t.ex. inte så länge sedan som sexuellt utnyttjande utan motstånd inte klassificerades som våldtäkt. Är lättklädda alternativt nakenbilder emellertid ett problem? För vem är det i så fall ett problem? Det mest grundläggande i det socialkonstruktionistiska synsättet enligt Payne (1997) är att det inte finns en enda heltäckande bild utav verkligheten utan att den varierar hela tiden mellan människor i samspel med varandra och i olika sammanhang. Att människorna i de sociala relationerna och i de olika kontexterna ömsesidigt påverkar varandra.

Kerstin Svensson (2007) diskuterar begreppet normal och menar att vad som är normalt varierar över tid. Företeelser anses som normala när en överhängande grupp människor inom en viss kontext kan identifieras med dem. Normaliteten i sig kan med andra ord ses som en social konstruktion. Förr var det till exempel inte accepterat för kvinnor att gå i byxor. Idag ses detta som både normalt och som en självklarhet i det svenska samhället. Normaliteten är aldrig enhetlig utan det finns alltid avvikelser vilket beror på att vi alla uppfattar verkligheten annorlunda och därmed ser olika på vad som är normalt (Svensson 2007).

4.1 Metod

Baserat på syftet med min uppsats fann jag det mest lämpligt och intressant att utgå från en kvalitativ metod. Jag anser att det hade varit mycket svårt att svara på mina frågeställningar genom en kvantitativ metod och tror inte att mitt material hade blivit så rikt. Bryman (2002) menar att det i en kvalitativ forskning framstår en betoning av det generella när det gäller de inledande problemformuleringarna och att fokus läggs på intervjupersonernas egna uppfattningar och synsätt. Genom att välja en kvalitativ metod med intervjuer som källa till min empiri ges möjligheten att interagera med de yrkesverksamma vars beskrivningar och erfarenheter jag syftar analysera. Aspers (2007) beskriver detta som en mellanmännisklig metod där jag i min roll som forskare inte går obemärkt genom dessa intervjuer utan påverkas av likaväl som jag påverkar de människor som medverkar i intervjuerna. Forskaren kan därmed aldrig vara helt objektiv i sin undersökning.

Tolv stycken yrkesverksamma professionella intervjuades under åtta kvalitativa intervjuer med en semistrukturerad inriktning. Respondenterna bestod av olika yrkesverksamma som på ett eller annat sätt kommer i kontakt med ungdomar genom sitt arbete. Dessa yrkesverksamma besitter de egenskaper och kunskaper som jag ansett varit givande. Med variationen av arenor där de professionella är yrkesverksamma hoppas jag på att få en bredare informationsbas och att det genererar större variation i mitt resultat. Jag kom i kontakt med de medverkande genom att aktivt ringa runt till olika verksamheter där arbete med ungdomar sker. Utav många blev jag dessutom vidarerekommenderad till nya kontakter.

Fyra utav intervjuerna tog plats med två respondenter samtidigt. Två av dessa var planerade så medans de andra två intervjuerna inkluderade två medarbetare på deras eget initiativ. Det finns naturligtvis både positiva och negativa aspekter till detta. Fördelar med två respondenter var att jag fick större bredd på mitt material, det vill säga fler beskrivningar och erfarenheter. Dessutom uppkom en väldigt naturlig diskussion mellan respondenterna vilket tog bort lite av den stelhet och maktskillnad som kan förekomma vid intervjuer.

Då min intervju var semistrukturerad och endast innehöll fem fasta frågor (se bilaga 1) så uppstod det ett spontant ”bollande” av tankar och åsikter mellan respondenterna som enligt min åsikt bidrog på ett positivt sätt. Däremot kunde detta bollande också leda till att det pratades i mun på varandra och en hel del mumlande och avbrytande som gjorde det svårt att lyssna av och transkribera intervjuerna.

Dessutom blev intervjuerna betydligt längre då två respondenterna medverkade vilket i sig inte var något problem men som ledde till att transkriberingen tog mycket längre tid. Så här i efterhand kan jag känna att jag borde ha avbokat en eller två intervjuer på grund av tidsbristen men samtidigt fann jag dem alla så intressanta och ovärderliga.

4.2 Urval

Eftersom mitt mål med undersökningen var att belysa de professionellas åsikter och erfarenheter som kommit i kontakt med fenomenet fann jag att det relevant med ett strategiskt urval av respondenterna för intervjuerna. May (2001) menar att denna metod kan vara relevant för undersökningar med ett mindre antal enheter och påpekar att det urvalet kan komma att baseras på ett s.k. snöbollsurval där intervjuaren får kontakt med en första representant ur önskad målgrupp som sedan leder intervjuaren till fler kontakter (May 2001).

Ursprungligen hade jag satt antalet intervjuer till max åtta men kanske snarare riktat in mig på fem till sex stycken. Jag började med att strategiskt välja ut en önskad yrkesgrupp och började ringa runt. Efter svårigheter i början med att många tackade nej till att medverka i en intervju hade jag förfrågningar ute hos flera yrkesverksamma som nästan alla till slut tackade ja till att medverka. Många utav de verksamma jag talade med rekommenderade mig vidare till kollegor och andra verksamma som de ansåg skulle passa mitt ändamål. Ett informationsbrev (se bilaga 2) mejlades ut för att upplysa om hur intervjun skulle komma att gå till, om anonymitet och övriga rättigheter vid deltagande. Detta så att de fick chansen att fundera på vad de gått med på och att ångra sig om de kände att de inte förstätt syftet ordentligt under den inledande kontakten. Dessutom gav brevet information kring intervjun som jag eventuellt tidigare missat och gav även deltagarna möjligheten att säga nej till att medverka om de så önskar. Detta i enlighet med Bells riktlinjer för hur man planerar och genomför intervjuer (Bell 2007).

4.3 Intervjumetod

Valet av en semistrukturerad intervju bygger på att det är denna typ av intervju jag finner främja syftet bakom undersökningen främst. Enligt May (2001) utnyttjar denna form av intervju tekniker ur både strukturerade och fokuserade intervjuer vilket resulterar i att frågorna blir specificerade enligt intervjuarens önskemål men leder också till en betydligt större frihet att fördjupa svaren som respondenten ger. Det är med andra ord den mer kvalitativa informationen kring själva ämnet för studien som får chansen att fördjupas och

utvecklas (May 2001). Jag finner detta användbart i min undersökning då metoden ger mig möjlighet att föra en diskussion med respondenten som då också får en större chans att komma med egna åsikter och reflektioner. Bell (2007) menar också att intervjumetoden erbjuder en större flexibilitet som jag finner starkt önskvärt för denna undersökning. Eftersom jag utarbetat mina frågor som relativt öppna ges respondenterna chansen att prata tämligen fritt likaväl som jag får möjligheten att ställa följdfrågor och följa upp tankar och diskussioner.

Frågeformuläret bestod som tidigare nämnt endast utav fem tydliga frågor (se bilaga 1). Jag sökte inspiration i Bells (2007) anvisningar och huvudregler kring frågor formuleringar. Intervjuerna inleddes med lite avslappnade frågor kring de yrkesverksammas positioner och kontakter med ungdomarna. Jag fortsatte med att läsa upp kortfattad fakta ur en ny rapport från Ungdomsstyrelsen och fortsatte med ett kort vinjetfall (se bilaga 1). Jag har själv författat fallexemplet men som dock varit inspirerat ur flertalet tidningsartiklar jag läst under uppsatsarbetet. Detta för att väcka tankar och frågor kring fenomenet hos respondenterna och starta en dialog.

4.4 Inspelning av intervjuerna

Diktafon användes under alla intervjuer, något som respondenterna vetat om i förväg och kunnat motsätta sig om så önskat. Jag fann det mycket användbart och underlättande även om några svårigheter fanns. Under en intervju skedde det till exempel renovation av byggnaden vi befann oss i och även om det inte störde under intervjun så visade sig väldigt störande när det spelades upp från diktafonen och sedan på datorn. Ljudkvalitén blev sämre och det var svårare att höra vad respondenterna sade.

4.5 Transkribering

För att överföra mina intervjuer till text använde jag mig av Windows Media Player. Det inspelade materialet fördes över och sparades dels på min personliga Laptop och dels på ett USB-minne som säkerhetskopia. Transkriberingen kände jag gick relativt bra även om den tog väldigt lång tid. Noggrannheten var kanske lite större i början men jag såg ändå allvarligt på den under hela arbetet och ville ge en så rättvist återgivning och resultat som möjligt. Dock insåg jag att den nivån jag startade på inte var riktigt hållbar i längden med tanke på tidslinjen. Att sänka nivån något litet till att inte haka upp sig på minsta lilla hummande, stammande eller när två respondenter pratar i mun på varandra fann jag inte påverka materialet nämnvärt.

Dock försökte jag få med atmosfären från intervjun genom att återge skratt och betänketid eller om röster höjdes nämnvärt. Genom att på så sätt få med mina egna reflektioner blev texten mer levande i stället för att få en typisk text karaktär, detta med inspiration ur Aspers (2007) resonemang kring kvalitativa intervjuer. En kortfattad text om miljön skrevs också kring varje intervju för att ta med eventuella olägenheter som ljud och väsen som kunde störa intervjun och inspelningen men också för att kunna återge skratt och röstförändringar från inspelningarna.

4.6 Kodning och analys

Kodningen utförde jag på två sätt. Dels skrev jag ut de transkriberade intervjuerna och markerade i texterna med färglada tuschpennor och skrev olika anmärkningar för olika kategoriseringar. Jag kategoriserade upp markeringarna efter mina problemformuleringar. Vidare utformade jag olika dokument på datorn, där jag ”klippte och klistrade” ihop de olika fragmenten ur transkriberingarna. Tack vare min relativt nyanserad transkribering lyckades jag bibehålla känslan av levande intervjuer i stället för att de ”bara” blir till pappersutskrifter som Kvale och Brinkmann (2009) varnar om kan försämra materialet. Genom att göra dessa kategoriseringar av mitt material så lyckades jag strukturera upp texten till mer koncentrerade fragment av vad som faktiskt sades och vad som var relevant för min studie. Detta för att underlätta för min analys. Som egenkritik bör det tilläggas att jag inte hade planerat kodningen före mina intervjuer, något som jag i efterhand tror skulle kunna ha underlättat mycket. De fragment ur transkriberingarna jag använde mig utav består av sammandragningar av intervjupersonernas yttringar. Citaten jag tar med i min analys har blivit lätt redigerade. Jag valde att ta bort hummanden, stamningar och upprepningar av ord för att underlätta för läsaren.

För att avslutningsvis sammanställa mitt material i analysen fann jag inspiration i Jönsons (2008) modell problemperspektiv. En metod som kan agera analysverktyg och hjälpa till att bena upp och ordna materialet. Genom olika komponenter resonerar modellen kring problemet. Komponenterna jag tar upp i min analys är baserade på intervjupersonerna beskrivningar och resonemang. Exempel på dessa komponenter är orsaker, konsekvenser, eventuella lösningar samt historia och utveckling. Utöver detta analysverktyg har jag även tagit hjälp av den definition av problem som ett fenomen som Sahlins (2002) resonemang erbjuder. Definitionen innebär att ett fenomen definieras som ett problem som omfattas av tre

nödvändiga element: det existerar, det är skadligt och det har, åtminstone potentiellt, en lösning.

4.7 Validitet och reliabilitet

Bryman (2002) förklarar validitet som ett bedömningskriterium för att avgöra om forskningens slutsatser hänger ihop eller inte. Med andra ord att bedöma i hur stor utsträckning jag granskat det jag avsåg att granska. Bryman (2002) förklarar också att både validitet och reliabilitet är kriterier i en diskussion där många forskare ifrågasätter hur relevanta de är gällande kvalitativ forskning. I studien finns det mycket tolkningsutrymme för intervjupersonerna, begrepp som inte var konstanta utan som tolkades olika av intervjupersonerna. Som senare visas i analysen så fanns det många tolkningar bakom begreppen ungdomar och lättklädda bilder. Dessa begrepp påverkades av många angränsande faktorer varför diskussionerna och beskrivningarna ofta blev relativt breda och kunde skilja sig mycket mellan de olika intervjupersonerna. Detta kan emellertid ses som kärnan i min undersökning. Eftersom många utav de intervjuade inte hade kommit i så mycket kontakt med fenomenet kring ungdomar som väljer att ladda upp lättklädda bilder på nätet så var det många som började berätta om fenomenen på nätet de faktiskt kände igen och kunde relatera till. De kunde till exempel beskriva hur mobbningen på nätet spreds till skolan och hur trakasserier och hot på nätet ofta utvecklades till att bli en del av verkligheten utanför datorvärlden. Detta, menar jag, kan ha påverkat intervjupersonernas sätt att beskriva hur de ser på ungdomar som väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på nätet eftersom de relaterar fenomenet till en angränsande företeelse de bättre känner till. Jag försökte så gott som det gick under kodningen att sortera ut det material där de intervjuade snarare beskrev närliggande teman än de som faktiskt berör studien.

Reliabilitet interpreterar Bryman (2002) med tillförlitlighet i relation till huruvida slutsatsen från en undersökning blir den samma om någon annan hade utfört undersökningen eller om man gjorde om den på nytt. Med andra ord så innebär reliabiliteten hur bra jag mäter det jag har mätt. Reliabilitet är desto mer aktuellt i en kvantitativ undersökning då intresset lägger fokus mer på om det mätbara är stabilt eller inte. Bell (2007) menar att reliabiliteten eller tillförlitligheten kan avgöras genom att mätningen som utförts ska kunna få samma resultat vid ytterligare en mätning fast utfört på annat sätt. Detta kan komma att leda till att reliabiliteten blir förhållandevis låg i min undersökning eftersom jag väljer att utföra en kvalitativ studie med få respondenter.

Det är emellertid svårt att jämföra reliabiliteten i en kvalitativ studie med en kvantitativ. Resultatet från intervjuerna blir påverkade av varje enskild respondents beskrivningar vilka präglas av personliga värderingar och erfarenheter men även personen som utför intervjuerna påverkar de medverkande och blir på samma sätt påverkad av dem (Bell 2007).

I min kritiska syn till min undersökning finner jag inspiration i Brymans (2002) resonemang som menar att jag i min roll som forskare genom min metod och teori endast kommer att återge en specifik beskrivning av mitt resultat, det vill säga den sanning och verklighet som jag tolkat genom min empiri. Detta i sig är en konstruktion skapad av de sociala möten som intervjuerna består av och de kunskaper, erfarenheter och beskrivningar som utbytt under de. Det är med andra ord ingen slutgiltig sanning.

4.8 Begränsningar

Tiden har helt klart varit en problematisk aspekt för mig. Många av de medverkande yrkesverksamma hade fullspäckade scheman vilket ledde till att intervjuerna fick läggas relativt långt fram i tiden. Flertalet av intervjuerna blev påverkade av att de medverkande var stressade på grund av olika anledningar vilket gav mig en känsla av att skynda på intervjun så fort som möjligt vilket kan ha påverkat negativt. Att analysera och koda materialet var även det en utmaning även om det gick lättare med tiden och det kändes att man lärde sig det mer och mer allteftersom. I analysen fann jag det svårt att avgöra vad som skulle få medverka ur transkriberingarna och vad som skulle väljas bort. Det blev med andra ord min personliga tolkning av vad som var viktigt för studien som fick ta del i analysen vilket kan ses om ett kritiskt inslag i detta metodval. Att analysen och det material som intervjupersonerna bidrog med blir tolkade utifrån mig själv och det arbete jag gjort. Vidare hade det varit intressant att göra en andra intervju med alla respondenter för att se om jag tolkat rätt och för att ställa eventuella följdfrågor.

En slutsats jag dragit från mina intervjuer är vilken betydelse jag som intervjuare har, vilken roll det spelar. Bell (2007) påpekar vikten av reflektion kring mig själv som forskare, att svaren från respondenterna påverkas över mitt eget förfarande. Är jag t.ex. stressad och avger en attityd som säger ”ok, låt oss få detta överstökad så fort som möjligt” så kommer svaren troligtvis se väldigt annorlunda ut än om jag förhåller mig som lugn, samlad och intresserad. Personligen fann jag också att jag blev lika påverkad av respondenten. Under en intervju hade jag till exempel en respondent som var väldigt stressad på grund av andra omständigheter,

detta påverkade mer eller mindre hela intervjun. Det blev relativt korta ytliga svar där jag kände mig begränsad över hur mycket jag vågade fråga om en vidareutveckling eller fördjupning av svaret. En annan respondent gjorde mig av någon anledning ganska obekvämt och nervös och jag kände mig väldigt osäker under hela intervjun. Detta påverkade troligtvis respondenten också. Som med allt annat så ger ju övning färdighet och jag kan själv se vilken skillnad det är på intervju ett och på nummer åtta. Det finns ett större flyt i de senare intervjuerna och jag blev betydligt mer bekväm i min roll som intervjuare.

4.9 Litteratursökning

För att försöka svara på de frågor jag ställt i min undersökning har jag valt att använda mig utav olika källor. Med intervjuerna hoppas jag kunna besvara mina frågeställningar. Jag fann oerhört mycket intressant material och läste mycket inledningsvis för att få kunskap om ämnet och inspiration till min studie. Mycket av dessa har emellertid inte getts rum i själva texten då uppsatsen helt enkelt blivit för omfattande då. Flertalet rapporter har studerats, mer forskning har lästs, liksom handböcker, artiklar, tidningar och bloggar. Jag har även använt mig utav mycket kurslitteratur som varit givande.

Jag sökte efter material i Lovisa, Libris och Elin. Svenska sökord jag använde mig utav för artikelsök var: tonåring, Internetanvändning, uppladdning av bilder, utsatthet och barnpornografi på Internet. På engelska: teenagers, teenage sexuality, sexual behaviour, online, och uploading photos. Alla ord söktes i flera olika kombinationer och jag fann en hel del intressant och relevant material. Urvalet baserades på relevans för min problemformulering och mitt syfte med uppsatsen.

5.1 Resultat och analys

I min studie har jag valt intervjuat yrkesverksamma människor som arbetar och kommer i kontakt med ungdomar. Åtta intervjuer utfördes med sammanlagt 12 medverkande. Det jag funnit mest framstående generellt genom alla åtta intervjuer är att de yrkesverksamma tycks besitta starka åsikter kring fenomenet att ungdomar väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på Internet. Detta trots att få av intervjupersonerna kommit i någon närmare kontakt med fenomenet i fråga. Jag har utgått från tre frågeställningar som jag även har valt att använda för att strukturera upp texten i min analys. Dock ingår komponenter så som orsaker, konsekvenser och tidsperspektiv i alla tre problemformuleringar varför dessa inte fått några egna rubriker. Dessa komponenter är inkluderade i analysen med anledning av att de dels ideligen varit återkommande teman intervjupersonerna beskrivit och dels för att de är del av det analysverktyg Jönson (2008) förespråkar och som jag funnit vägledande i min analys.

5.2 Yrkesverksammas syn på fenomenet

Att ladda upp bilder på nätet generellt sätt är ett relativt nytt fenomen. Detta märktes inte minst på de intervjuade som många erkände att de själva inte hade någon större kunskap kring fenomenet som sådant. Dock ansågs inte uppladdandet av vanliga bilder (ej lättklädda bilder) på nätet som något konstigt i sig utan min tolkning är att det upplevs lite som det moderna fotoalbumet. Att ungdomar väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva å andra sidan verkar frambringa starka åsikter hos många. I media framställs fenomenet ofta dramatiskt där oroliga föräldrar och vuxna ska förfasas över ungdomars beteende på nätet. Bland intervjurespondenterna gjordes spontana yttringar kring fenomenet som sådant att det var skrämmande och upprörande. En av de intervjuade uttryckte sig som

”Ja alltså vi har inte kommit i kontakt med så jättemånga som har lagt ut bilder alltså på det viset men *vi vet* (författarens egen kursivering) ju att det förekommer. *Vi vet* (författarens egen kursivering) också att det är dom som är rätt oskyldiga som sen far illa i det som inte förstår konsekvenserna av att det sprids väldigt snabbt[...].”

Samma respondent förklarade också att hon själv aldrig kommit i kontakt med fenomenet inom den verksamheten hon arbetade, endast hört och läst om det. Även under flertalet andra intervjuer kom starka uttryck som; jag vet, det vet man ju, det vet vi att så är det, osv. Detta trots att inte många av dem faktiskt hade så mycket erfarenhet av fenomenet. Det är en mycket intressant iakttagelse att så många uttalade sig veta att ungdomar laddar upp lättklädda bilder av sig själva men att knappt ingen har kommit i någon vidare kontakt med fenomenet.

Sahlin (2002) förklarar detta som ett ontologiskt fenomen; att det finns antaganden om vad som existerar oberoende av vår kunskap om det. Som exempel lyfter Sahlin (2002) upp våldsfrågan och menar att det kan konstrueras som ett problem beroende på hur man framställer fenomenet. Resultatet kan bli att utsatta grupper som t.ex. pensionärer håller sig hemma i rädsla för att bli överfallna eller rånade trots att riskerna för att utsättas är relativt små (Sahlin 2008). För att knyta an till min egen studie kan det ifrågasättas om ungdomars uppladdande av lättklädda bilder ses som ett problem om ingen ser bilderna. Om bilderna inte leder till några konsekvenser, kan det ses som ett problem då? En av de intervjuade tog dessutom upp frågan om huruvida det är bra att informera och upplysa ungdomarna om fenomenet eller om detta istället väcker ungdomarnas nyfikenhet och ger dem som inte tidigare hade den kunskap om fenomenet. Intervjuerna visar att det finns en osäkerhet kring fenomenet som sådant men intervjupersonerna beskriver sig ändå veta att fenomenet faktiskt existerar. Hur de yrkesverksamma vet detta framgick under vissa intervjuer som att de läser och hör om det i media, själva ser det på Internet eller får det berättat för dem från kollegor och andra. En respondent förklarade att han kom i kontakt med fenomenet genom ungdomarna själva eftersom uppladdandet av lättklädda bilder ledde till konsekvenser som återspeglades i verksamheten där han arbetar. Ytterligare en respondent hade haft en kontakt med en ungdom som hade lagt ut lättklädda bilder av sig själv på nätet där syftet med bilderna var att söka kontakt med män som skulle leda till sexuella kontakter, som enligt intervjupersonen var ett sätt för den unge att straffa och kränka sig själv.

Under intervjuerna talades det om fenomenet i en negativ framhävningsform, men frågan är om det var faktumet att ungdomarna laddade upp lättklädda bilder av sig själva som var negativt eller om det var konsekvenserna som kunde bli därav. Alternativt en kombination av de båda men det framgår oavsett vilket att det finns en problematik kring fenomenet tolkat ur de intervjuades beskrivningar. Som tidigare nämnt menar Sahlin (2002) att för att ett fenomen ska definieras som ett problem innefattas tre komponenter: fenomenet existerar, det är skadligt och det har en potentiell åtgärd. Inom det socialkonstruktionistiska synsättet så kan ingenting vara ett problem om ingen upplever eller beskriver det som ett problem. Gällande lättklädda bilder av ungdomar på nätet så beskriver intervjurespondenterna att det är helt klart ett fenomen som de känner till och säger sig veta att det existerar. Huruvida det är skadligt varierar lite beroende på flera olika element.

Begreppet lättklädda bilder i sig ifrågasattes av de medverkande. Vad är det för bilder som avses? Vad innebär lättklädd? Är det ok att ladda upp en bild på en tjej i bikini? Om det t.ex. är en familjebild där hon spelar volleyboll med familjen? Är det lika ok om det är en kille? På samma sätt kan man fråga om det är om det är accepterbart att lägga upp en bild med underkläder som faktiskt täcker lika mycket som en bikini eller badshorts. Lättklädda bilder har ofta en sexuell laddning för många. Men var börjar den? Är en bild på en naken treåring sexuellt laddad? Kanske för vissa. Med andra ord så är detta en fråga om gränser. Att vissa aspekter anses som tillåtna medan andra inte är accepterade. Tre av de intervjuade gjorde en viss skillnad på så kallade pose bilder som då menades vara bilder där man poserar kontra bilder som tas under mer avslappnade förhållanden. Syftet bakom bilden diskuterades också. Var syftet att lägga ut en bild med en sexuell antydning eller var bilden en del av ett helt annat sammanhang som t.ex. en dag på stranden? Om en ungdom väljer att ladda upp bilder på sig själv i underkläder måste det då vara i ett sexuellt syfte eller kan han eller hon ha gjort det för att modet uppskattas? Kontexten spelade med andra ord roll.

”Sen vet man att det är vissa som säger att oh typ att hon är skitsnygg där för hon står i bikini och så men det känns inte som att det är alltså utlagt till överdrift liksom, utan mer för det här att posa. Sen är det klart dom kan eller att dom hamnar illa ibland å det förstår man ju och det vet man ju efter framförallt media å liknande å det förekommer ju ja..tycker om det är så självklart att det är hemskt”

Intervjupersonen beskriver en gränsdragning mellan vilka typer av bilder som uppfattas som ”utlagt till överdrift” och vilka bilder som inte gör det. Ungdomarna som lägger ut bilder av sig själv när de står i bikini känns inte som överdrift, men däremot beskrivs ungdomarna ha gått över gränsen om de lägger ut bilder där de poserar.

” [...] det finns ju en del så pose bilder liksom som alltså skralt framför allt tjejerna men även killarna om man nu tar så. Det är mycket bara överkroppar bland killarna också och alltså pose bilder som sett ifrån deras sida tror jag ska att ja dom ska va snygga att dom ska attrahera ja någon då att få mer vänner eller att ja mer poppis helt enkelt.”

Det ansågs vara okej att ladda upp vanliga bilder (ej lättklädda) generellt sett då detta blivit accepterat som något som alla gör. Svensson (2007) förklarar att vad som är normalt förändras över tid. Företeelser anses som normala när en överhängande grupp människor inom en viss kontext kan identifieras med dem. Bikini var t.ex. över huvud taget inte accepterat för kvinnor förr i tiden. Idag ses uppladdandet av familjebilder och vardagsbilder på Internet som något normalt och något som är en del av vardagen.

Uppladdandet av lättklädda bilder är dock inte lika vanligt och väcker många känsliga frågor bland annat t.ex. kring sexualitet, pedofili, prostitution och porr. Svensson (2007) menar att normaliteten aldrig är enhetlig utan det finns alltid avvikelser vilket beror på att vi alla uppfattar verkligheten annorlunda och därmed ser olika på vad som är normalt.

Tidsperspektivet verkar spela in på hur man ser på fenomen och normalitet. För 10 år sedan var Internetdating ett nytt fenomen som inte accepterades helt och hållet från början. Många tyckte det var pinsamt att erkänna att man mött sin partner på Internet eller att man tagit hjälp av Internetsidor för att hitta kärleken. Ämnet undgicks gärna och det var lite tabu att berätta om det. Folk dömde varandra som konstiga och patetiska. Idag är det inget konstigt med Internetdating utan tvärtom ses det som ett utomordentligt redskap för att träffa nya människor. Åsikterna kring ett fenomen som ansågs vara negativt har med andra ord förändrats till att ses som en möjlighet men fenomenet i sig är oförändrat. Intervjupersonerna i denna studie talade också om ungdomars agerande på Internet som ett tidsenligt fenomen. Det talades brett om hur stor del av ungdomarnas liv som faktiskt finns på nätet numera och att detta är något av en generationsfråga. När föräldrarna till dagens ungdomar växte upp så fanns inte Internet utan det är något de fått lära sig och ta del av i vuxen ålder. För de flesta av dagens ungdomar har emellertid datorer och Internet kommit att bli ett naturligt inslag i deras vardag som funnits med genom barndomen. En beskrivning av ungdomars agerande på Internet generellt sett löd:

”Jag tror att det endast att det ligger i tiden och att ja allting går mycket snabbare idag. Dom (ungdomarna) har på datorerna många har på datorerna hela nätterna. Många har på mobilerna hela nätterna å kollar sms å allt möjligt. Och att det är ett annat tempo idag.”

Inom den socialkonstruktionistiska teorin anses fenomen kunna förändras över tid eftersom de är konstruerade av människor genom sociala samspel. Även kunskapen om fenomenet ändras med tiden. Detta innebär även att man måste förstå fenomen ur kontexten (Burr 2003). Ungdomar som laddar upp lättklädda bilder av sig själva är ett relativt nytt fenomen som därmed kan skapa osäkerhet. Kan det vara så att förändringar och nya fenomen, speciellt de som är känslomässigt laddade, alltid har gett upphov oro och ängslan? Begreppet ”det var bättre för” brukas som bekant om och om igen med de nya generationerna. Vi vet inte vad förändringen kommer att leda till och därför anses det bekymmersamt. Berger och Luckmanns (1979) resonemang kring hur ett fenomen blir till genom hur vi uppfattar och sättet vi väljer att tala och beskriva det.

I min studie framgår inte hur ungdomarna beskriver sitt uppladdande av lättklädda bilder på nätet. Av de intervjuer jag utfört framstår relativt starka åsikter om att ungdomars lättklädda bilder på nätet är ett negativt, icke önskvärt beteende. Payne (1997) menar vidare att nya fenomen blir normaliserade genom en kunskapsprocess där människor i samspel med varandra delar med sig av sin kunskap och kan finna gemensamma nämnare som bildar en ny syn på verkligheten. Även om ungdomarna som väljer att ladda upp lättklädda bilder på Internet inte får komma till tals i denna studie verkar här finnas en motsättning i uppfattningarna mellan ungdomarna själva och de yrkesverksamma jag intervjuat. Under intervjuerna framkom även en bild av att det är ett växande problem:

”Det är en jätteviktig fråga och att jag vet inte riktigt hur man ska få kontroll på det, för just nu idag tycker jag inte att vi har riktig kontroll på det”

Intervjupersonen menade att ungdomars uppladdande av lättklädda bilder på Internet ökar. Ungdomsstyrelsen påpekar att få studier har utförts som belyser ungdomars frivilliga sexuella exponering på Internet men menar att forskning visar att Internetrelaterad mobbning, sexuella trakasserier och övergrepp har ökat på senare år (Ungdomsstyrelsen 2009).

Som tidigare nämnt så beskrevs syftet bakom de lättklädda bilderna som en påverkande faktor. Genom att diskutera syftet dras också en parallell till bakomliggande orsaker till varför ungdomarna väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva. Som den främsta orsaken nämndes återkommande i alla de åtta intervjuerna att ungdomarna inte förstår konsekvenserna. Även att de lättklädda bilderna gav uttryck för ett sökande av bekräftelse, uppmuntran och uppmärksamhet nämndes ideligen. Andra återkommande teman till bakomliggande orsaker var: snygghetsideal, tillgängligheten bakom Internet, testa gränserna, multimedia, kändisar och kändisskap, gruppträck, sexuell objektifiering av kvinnan, pengar, outvecklat samvete m.m. Att uppladdandet av andra vanliga ej lättklädda bilder är så vanligt och accepterat och något som alla gör beskrevs också som en bidragande faktor. Beskrivningarna av orsaksförklaringar till att ungdomar väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva var under intervjuerna med andra ord både många och olika. En respondent beskrev ungdomarna som medvetna om sin egen situation och att en bakomliggande orsak är att tjäna pengar på bilderna.

”Och sen är dom som alltså utnyttjar situationen och tjänar pengar på att visa bilder genom de här olika sidorna. Så där är ju där är ju hela spektrat”

Ytterligare en medverkande belyste kändisars betydelse och beskrev uppladdandet av lättklädda bilder som ett sätt för ungdomarna att synas, få bekräftelse och få uppmärksamhet:

”Dom påverkar säkert dom här kändisarna [...] och syns i media visst är det så. Syns man inte så finns man inte å det är ju det som är grejen nu också bland ja alla, kändisar, okändisar, syns man inte så finns man inte [...] så är det för skolor också”

Gränser och gränsdragning som tidigare nämnts var ett ofta återkommande tema intervjuerna igenom. En intervjuperson menade att lättklädda bilder kan ses i ett större sammanhang med oklara gränsdragningar på Internet:

”Så det gör ju nästan alla höll jag på att säga, lägger upp bilder på sig själv eller har en bild på Facebook, har en bild någonstans och sen om man har linne då eller om man har liksom fräck frissa. Sen så börjar det ju då ja men liksom hur mycket är ok? Bikini är det ok eller inte eller var går gränsen liksom, och det ser ju olika ut”

Generella påståenden om att ungdomar i alla tider testat gränser kom ideligen upp, likaså tankegångar om att fåfänga och uppmärksamhetssökande länge funnits bland människor, framför allt då bland kvinnor. Det framgick under intervjuerna dessutom att synen på vad som är okej och inte okej har vandrat ner i åldrarna. Knutagård (2007) menar att det alltid funnits tabubelagda ämnen inom den sexuella normaliteten men framhäver att dessa precis som andra sociala konstruktioner förändras över tid och rum. Gränserna blir tänjda och många vill överträffa varandra. En respondent uttryckte sig så här i relation till allting man kan se och ta del av inom multimedia:

”[...] det har ju krupit ner i åldrarna och det är ju utifrån att vi har en mer accepterad syn på, eller kanske bryr vi oss inte lika mycket[---]samhället förändras till att vi blir mer avtrubbade”

Här beskrivs uppladdandet av lättklädda bilder som en konsekvens av ett annat problem, nämligen en samhällsfråga som där människorna blir allt mer avtrubbade. De flytande och svårdefinierbara gränserna kan tolkas som att fenomenet ses som problematiskt i vissa hänseenden men accepterat i andra. Å ena sidan verkar uppladdningen av vanliga bilder generellt sett vara accepterbart och något som i dagsläget anses normalt. Å andra sidan när bilderna blir lättklädda uppstår negativa föreställningar. Finns det en negativ attityd mot vuxna män och kvinnor som lägger ut lättklädda bilder? Skatteverket har t.ex. nyligen tagit upp frågan om att pengar som tjänas på att lägga upp bilder på Internet ska vara beskattningsbart. Om människor är villiga att betala för att få titta på andra människors bilder, gör det detta då till ett yrke? Ett sätt att tjäna pengar och försörja sig på?

Vid frågan om uppladdandet av lättklädda bilder på Internet ser likadant ut för både killar och tjejer så blev många utav de medverkande väldigt osäkra. Endast en av de tolv jag intervjuade hade hört talats om en kille som lagt upp lättklädda bilder på sig själv vilket lett till negativa konsekvenser. Ändå trodde flertalet av respondenterna att killar visst laddade upp lättklädda bilder av sig själva men att konsekvenserna var mildare för dem. Detta förklarade några med att relatera till hur objektifiering av kvinnor och män ser annorlunda ut i dagens samhälle. Dock nämndes inte killar som laddar upp lättklädda bilder självmant förutom under en intervju.

För att återvända till huruvida fenomenet anses som skadligt eller inte så beskrev de intervjuade sammanfattningsvis inte uppladdandet av bilderna i sig som skadligt men att konsekvenserna därav kan bli väldigt negativa. Man kan då ställa frågan över vad det är med själva lättklädda bilder som är så upprörande? Är det nakenheten i sig? Är det att vi relaterar det till sexualitet eller porr? Konsekvenserna som nämndes var många och spred sig från mindre allvarliga till förödande. Bland annat nämndes att bilderna spreds till fel människor vilket då kunde leda till mobbning, trakasserier, stämpling, dåligt rykte och hot. Dunkels (2009) gör i uppföljningen av sin avhandling två kategoriseringar av konsekvenserna där den ena består av att ungdomen i framtiden kan ångra sig men att bilderna alltid kommer finnas kvar på nätet och för det andra att bilderna utnyttjas för pornografiska sammanhang.

Det fanns också en positiv bild kring ungdomars kunskap om och användning av Internet. Flertalet av de intervjuade menade att de flesta ungdomarna hade bra koll på vad de gjorde på Internet och på vilka konsekvenser det kunde få, positiva såväl som negativa. De flesta av de medverkade påpekade vikten av att inte glömma av att majoriteten ungdomar väljer att inte ladda upp lättklädda bilder på nätet och att utav de som väljer att göra det så behöver det inte innebära något negativt, men att det kan göra det.

5.3 Vem bär ansvaret?

För att återvända till Sahlins (2008) resonemang om hur ett problem konstrueras så var den tredje komponenten att en åtgärd till problemet ska kunna presenteras. För att det ska finnas åtgärder så måste det finnas någon som tar ansvar för fenomenet. De yrkesverksamma talade om ansvar i olika nivåer. Kring frågan hur långt ungdomars eget ansvar sträcker i deras egna val att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på Internet fanns en viss osäkerhet. Åldern spelade återigen roll.

” [...] jag kan ändå förstå att man tycker att en vuxen ska det här med moral och etik, eget ansvar men ställa det på en 14 åring eller 15 åring tycker jag alltså, det är lite väl tufft”

Ungdomarnas ansvarsroll beskrevs som relativt passiv. Det talades mycket om att ungdomarna inte kan förstå vilka konsekvenser uppladdandet av lättklädda bilder av sig själva kunde få. Varför konsekvenserna inte förstods av ungdomarna var även de ofta åldersrelaterade:

”Men ungdomar lever ju mycket i nuet och att någonting aldrig blir raderat från Internet å det kan ju återfalla alltså komma tillbaka flera år senare. Och det har vi ju sett ett antal fall på [...]

Intervjupersonernas ansvarsbeskrivningar innebar en del motsättningar med tidigare beskrivningar. Å ena sidan menade de att de flesta ungdomarna hade bra koll på vad de gjorde på Internet och på vilka konsekvenser det kunde få, men å andra sidan beskrev intervjupersonerna att ungdomarna inte förstod konsekvenserna av att ladda lättklädda bilder av sig själva. Till exempel beskrev en respondent att ungdomarna lever för stunden och inte förstår att de i framtiden kan komma att önska att de aldrig lagt upp bilderna på nätet eller att bilderna skall tas bort:

”Där tänker jag också när man är 14 år så även om det är väldigt stor skillnad mognadsmässigt, men man är väldigt mycket här och nu. Liksom man lever i stunden och det får, man tänker liksom dels på vad det skulle kunna leda till. Och sen så tänker jag också att det är möjlighet att man några månader eller ett år eller några år senare att man önskar kanske att man inte hade lagt ut dom bilder och att det går faktiskt inte riktigt att bara ta bort det.”

Det största ansvaret enligt de yrkesverksamma jag intervjuade ansågs föreligga hos föräldrarna vilket beskrevs under samtliga intervjuer. Men även här diskuterades betydelsen av ungdomens ålder. 18-årsgränsen innebär att individen tar eget ansvar för sig själv. Då ansvarar vi alla själva för om vi vill förstöra våra lungor och hälsa genom att röka och hur vi vill att samhället ska se ut genom rösträtten. Åldern kan därmed ses som en social konstruktion då det föreskrivs egenskaper som identifieras med olika åldrar. Ungdomstiden består emellertid av ett åldersspann som sträcker sig över flera år och därför anses egenskaperna förändras med tiden. Hur ansvarsfördelningen mellan föräldraansvaret och ungdomens eget ansvar ser ut under ungdomstiden verkar således väldigt flytande och svår definierad. En av de intervjuade utropade spontant att föräldrar minsann har fullt ansvar men tillade efter några sekunders betänketid att det beror ju faktiskt på ålder.

Här nedan presenteras beskrivningar av ansvar:

”[...] så det är ju svårt att ha fullt ansvar mot en sjuttonårig kille. Men jag tänker väl i högstadieåldern som vi jobbar främst med så tycker jag det är föräldrarnas ansvar.

En annan intervjuperson betonade att föräldrars ansvar inte kan begränsas till aktiviteter utanför nätet:

”[...] man tänker sig att föräldrarna ska vara närvarande i barnens liv och en del av det sker på Internet”

Att en del av barnens liv sker på Internet lyftes också fram under en annan intervju:

”Ja, dom har ju föräldraansvar, det är väl samma ansvar över vad ungdomarna gör på nätet som dom gör utanför nätet?”

Vidare kopplade en respondent gränsen för föräldrarnas ansvar till vårdnadsansvar:

”Ja tycker det sträcker sig ganska långt. Alltså dom (föräldrarna) har ju vårdnaden om dom (ungdomarna) till dom är 18år”

Ytterligare en intervjuperson menade att föräldrarnas ansvar för ungdomarnas aktiviteter minskade när ungdomarna kom upp i 16–17-årsåldern:

”Sen när dom är 16, 17 kanske det är lite mindre men innan där är det ju jättemycket tycker jag”

Att åldern spelar en viktig roll i ansvarsfrågan framgår tydligt. Men att föräldrarna trots allt har huvudansvaret verkar ändå vara den genomgående åsikten. Dessutom kom flera påstående återigen om att det är ett nytt fenomen, att de som är föräldrar idag inte själva växt upp med Internet. För att återigen knyta an detta till frågan om åtgärder och därmed till konstruerandet av ett problem så nämndes föräldraansvaret som en möjlighet till förebyggande arbete. Samtliga medverkande nämnde på ett eller annat sätt kravet på föräldrarna att informera ungdomarna och att hjälpa dem genom att aktivt diskutera och reflektera kring de eventuella faror som existerar på Internet. Det beskrevs också som problematiskt för många föräldrar där ungdomen har mer kunskap om fenomenet är föräldrarna själva:

”Ja, jag tror att många föräldrar känner sig väl alltså att ungdomarna har gått förbi dem. Liksom att man som förälder försöker hålla sig uppdaterad och intresserad och frågar sitt barn vad man har gjort på nätet och tittar på”

En intervjuperson menade att det är föräldrarnas ansvar att vara insatt och ha kunskap om hur Internet fungerar för att kunna upplysa sitt barn:

”Man har ett föräldraansvar precis som man har det där lär barnen gå över gatan så lär man sig så ska man lära sina barn hur man använder Internet”

Genom att på se på föräldrarnas ansvar som preventivt arbete kan det tolkas som att ungdomar som laddar upp lättklädda bilder av sig själva på nätet faktiskt har ett behov av att bli informerade och få lära sig om vilka konsekvenser detta kan få. Att ungdomarna har ett behov att bli skyddade på något sätt.

Skolan beskrevs också som arena där fenomenet bör tas upp. Detta beroende på att en stor del av ungdomarnas tid spenderas just på skolan. Men också för att mycket av ungdomars agerande på nätet får konsekvenser som påverkar under skoltiden. Då diskuterades emellertid mer andra fenomen som mobbning, trakasserier, ryktesspridning, kränkningar, utfrysning och hot. Alla dessa fenomen användes dock också för att beskriva konsekvenserna av just uppladdandet av lättklädda bilder som i sig framgick som en relativt ovanligt förekommande företeelse. Skolan ansågs ha ett ansvar i frågan och samtliga medverkande i intervjuerna menade att det var viktigt att skolan hade en pågående dialog med eleverna där även elevernas egna perspektiv ska framgå. En utav de medverkade förklarade att på skolan där han arbetade fick mycket av det som utspelade sig på nätet konsekvenser på skolan och att många elever kände sig kränkta via nätet. Majoriteten av de intervjuade påpekade att Internetanvändning bör vara del av utbildningen. Detta för att upplysa eleverna och lära dem tänka kritiskt mot vad som redan finns på Internet och hur de själva väljer att agera på nätet. En respondent beskrev skolans roll som:

”Ja, jag tycker att skolan har en jätteviktig roll. [...] det avspeglar ju sig vad som sker i skolan å vad som sker på nätet. Så på så sätt har skolan en stor roll, skolan får ju ta saker i och med att det blir kanske mobbning som sker på nätet men som spiller över på skolan sen så då hamnar det ju på skolans bord”

Under intervjuerna framgick även att ungdomar som väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på nätet är en samhällsfråga. Inte minst genom att lägga ansvar på skolan men också genom att de yrkesverksamma själva tillskrev sig en ansvarsroll. De påpekade vikten av att alla människor som kommer i kontakt med ungdomar bör ha kunskap om de fenomen som ungdomar utsätts för. Genom att göra den distinktionen, att ungdomarna är utsatta för något framhålls fenomenet som något negativt.

”Alltså det är ju samhällets ansvar i sig, jag menar för har vi något som är så öppet som Internet å så får vi alla ta ansvar. Vi tar vårt ansvar och vi jobbar med värderingsövningar eller annat att lyfta de frågorna och belysa men sen är det ju föräldrarna”

Andra element i samhället som togs upp var media och kändisskap. En respondent påpekade den makt media har genom att de väljer hur ett fenomen ska presenteras:

”Media är ju aldrig bra på att beskriva eller ge en balanserad bild av saker, detta är ju komplext alltså, det är svårt att prata enhetligt om det eftersom det är så genomgripande”

Vidare lyfte en intervjuperson fram vikten av att lagar uppdateras och anpassas efter behoven i dagens samhälle:

”Det är ju väldigt viktigt att faktiskt lagar och så hänger med så att, så det är anpassat till hur verkligheten ser ut tänker jag”

En intervjuperson menade, som tidigare citerats, att man inte chockeras över vad man läser i tidningarna längre, man har blivit avtrubbad för rubrikerna. Detta menade respondenten har lett till att föräldrar inte heller reagerar. May (2001) förklarar att massmedia i dagens samhälle har en stor makt i och med möjligheten att inte bara välja vad som publiceras men också hur det väljer att skildra vad som publiceras. Vad och hur något publiceras kan med andra ord ses som en social konstruktion som bidrar till hur vi ser på verkligheten. För att avsluta Sahlins (2002) resonemang kring ett problems existens, som tidigare nämnts krävde tre nödvändiga element, så kan de beskrivningar intervjupersonerna tillhandahöll tolkas att det faktiskt även existerar lösningar till ungdomars uppladdande av lättklädda bilder av sig själva. Beskrivningarna visar att det redan existerar preventivt arbete och då främst i skolorna men att det även finns en plan för hur man ska hjälpa de ungdomar vars uppladdande av lättklädda bilder av sig själva lett till negativa konsekvenser. Fenomenet kan därmed ses som ett existerande problem ur Sahlins (2002) möjliga definitionsmodell då intervjupersonernas beskrivningar av fenomenet omfattas av de tre nödvändiga elementen.

5.4 Vem är ungdomen?

Som tidigare nämnt så konstaterades det av flera medverkande att inte alla ungdomar väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på Internet. De flesta ungdomarna väljer att inte göra det. Orsaksförklaringarna var minst sagt många och varierande. Det framgick under intervjuerna att det fanns en hel del förutfattade meningar om vem ungdomen är som väljer att ladda upp lättklädda bilder på sig själv. Dessvärre gjorde jag ett misstag då jag i mitt vinjetfall, som användes under intervjuerna, gav ungdomen ett genus genom att döpa denne till Amanda.

Det hade varit mer fördelaktigt att låta ungdomen vara könslös för att undersöka hur de intervjuade själva relaterade till ungdomen, se om de automatiskt drog sig åt något håll. Dock förklarade jag detta under intervjuerna och bad dem beskriva hur det hade sett ut om Amanda hade varit en pojke i stället. Under intervjuerna visade det sig att man relaterade fenomenet ungdomar som väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva främst till tjejer.

”Jag tänker ju mycket med det här att de som blir utsatta sen och det vet man ju att killar kanske ofta eller dom blir ju väldigt utsatta också ofta av män då. Och gravt utsatta så att det ja nä jag vet inte. Jag tror att man tänker att det är flest tjejer i och för sig men jag har ingen aning och jag har egentligen inte hört så mycket om pojkar”

Under en intervju framfördes å andra sidan att killar också väljer att lägga ut lättklädda bilder av sig själva på nätet men att det inte väcker lika starka reaktioner hos allmänheten:

”Men det kan vara killar också ju men dom kan ju också vara sexuella objekt. Så att, det finns ju killar också så dom, det är ju bara det att killarna är det ju mera ok att lägga ut sig på nåt sätt. Därför att hela tiden är det kvinnorna som är den svaga och killen som är den starkaste. Det är ju ett rollspel vi spelar allihopa.”

Dunkels (2009) hävdar att flickor i tidig ålder får börja kämpa för att passa in och hitta sin roll medans det för pojkar är lättare eftersom det finns fler roller att välja mellan. Uppladdandet av bilder kan därmed vara en experimentell handling snarare än en sexuell. Dunkels (2009) menar att det är viktigt att varna för vilka konsekvenser bilderna kan få men understryker samtidigt vikten av att inte vara fördömande av handlingen. Även pojkar lägger upp lättklädda bilder av sig själva men enligt Dunkels (2009) reagerar vi inte lika starkt över dessa.

Burr (2003) diskuterar hur synen på könsrollerna ser olika ut beroende på i vilket samhälle eller i vilken kontext vi befinner oss i. Förväntningarna på ungdomarna beroende på hur gamla de är eller om de är pojkar eller flickor varierar med andra ord. Detta ger en möjlig förklaring till varför reaktionerna ser olika ut beroende på om ungdomarna som väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva är pojkar eller flickor. Payne (1997) diskuterar konstruktionen av människans sociala kön och påpekar att det för kvinnors del ofta blir osynliggjort eftersom kvinnor i social bemärkelse förväntas acceptera visa roller. Något som inte gäller för män. Vidare så framkom det under intervjuerna att de tänkte på ungdomen som i de lägre tonåren. Att det är vanligare att man väljer att lägga ut lättklädda bilder då man är runt 13- 14 år.

” [...] ungefär i den här åldern mellan 13-14 det är ju där”

En intervjuperson satte också bilden av åldern på ungdomen i relation till skolan:

”Det är mer på grundskolan. Det har varit saker här också på gymnasiet naturligtvis men det är vanligare, jag tycker det är vanligare på grundskolan”

Ur Ungdomsstyrelsens (2009) enkätundersökning framgår det att 8 % av unga mellan 16 och 25 år någon gång lagt upp sexiga bilder av sig själva. Andelen tjejer var större än andelen killar. Genom respondenternas beskrivningar kan åldern tolkas som en egenskap som genomgående influerar fenomenet. Sett ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv så kan tonåren liksom barndomen tolkas som socialt konstruerade fenomen. Det finns alltså inga givna förutsättningar för hur ungdomstiden ska se ut utan de begrepp som framkommit under intervjuerna är element ur sociala konstruktioner med ursprung ur den sociala kontexten. Det finns även en maktfråga här där ungdomar generellt sett har svårt att göra sig hörda och deras syn på fenomenet sällan ges plats. Internet kan på så vis vara en arena för ungdomen där vuxenvärlden har svårare att tysta ner eller styra ungdomen som inte ges någon större plats att göra sig hörd i vuxenvärlden.

Attribut som ålder och genus beskriver ungdomen bara fysiskt sett men det talades även mycket om ungdomen som en psykisk individ och då framför allt ur två aspekter. Dels att alla ungdomar genomgår puberteten vilket ansågs påverka och dels att man tillskrev ungdomen någon slags psykisk ohälsa. Med den pubertala aspekten kom flera besläktade attribut som hör puberteten till. Under intervjuerna beskrevs ungdomars pubertet generellt sett med: uppmärksamhetssökande, impulsiva, tänker inte framåt, nyfikna, gränstestande, ytliga, bekräftelsesökande, rebelliska, sexuellt nyfikna, smarta och så vidare. Gällande ungdomen som väljer att ladda upp lättklädda bilder på sig själv såg attributen dock lite annorlunda ut även när det gällde den pubertala aspekten. Då talades det mer om omogenhet, större behov av bekräftelse och uppmärksamhet, sexuell nyfikenhet, mer utseendefixerade och naiva. Dunkels (2009) erbjuder en möjlig förklaring som berör ungdomars identitetsutveckling. Hon gör en ontologisk konstruktionistisk jämförelse genom att skildra en artikel om en ensamseglare ”[...]som efter lång tid utan kontakt med land eller andra människor började tvivla på att han verkligen fanns” (Dunkels 2009 sid. 48). Tolkningen av skildringen var att seglaren inte kunde definiera sig själv eftersom referenspunkter saknades. Vi människor har ett behov av andra att återspegla oss i för att definiera oss själva (Dunkels 2009).

Under merparten av intervjuerna berättade de medverkade att de trodde att ungdomen mådde dåligt på ett eller annat sätt. Att ungdomarna kunde ha dålig självkänsla eller dåliga hemförhållanden. Därmed att uppladdningen av lättklädda bilder på nätet skulle fylla någon slags funktion.

”Men vi har ju alltid en grupp barn som inte mår bra, som behöver bekräftelse på sitt sätt å att liksom dom, det kan va en frihet för dom att komma ut på nätet. [...] du mår bra att vara anonym i den gruppen, du har ändå en plats där. Men det behöver det ju inte vara men de flesta det får vi ju säga att det är.”

Här beskrivs ungdomarna som laddar upp bilder som barn som inte mår bra och som behöver bekräftelse. I likhet med intervjupersonen ovan så var det flera av de medverkande som beskrev att de ungdomar som lägger upp lättklädda bilder av sig själva är personer som inte mår bra:

”Jag tror det att dom mår dåligt. Ja, tror jag faktiskt dom kan göra. Att dom mår dåligt å sen att man kan ha uppmärksamhet. Alltså men jag tror att det vet man ju också att sådana som kanske har ett sexualiserat beteende ä ju ofta att dom kanske kränker sig själva.”

En annan intervju person är inne på samma spår och beskriver dessa ungdomar som trasiga i själen:

”Men dom har det nog ändå lite tufft redan sen innan så detta är bakomliggande orsaker då, att dålig självkänsla, trasiga hemförhållanden eller trasig i själen”

Ytterligare en person betonar att det rör sig om tjejer som redan har det jobbigt, men att även ”vanliga tjejer” kan lägga ut bilder:

”Ofta tjejer som redan har det väldigt jobbigt på olika sätt. Men jag tror att även vanliga flickor kan börja lägga ut bilder utan att det behöver vara jättemycket problem från början.”

Underlag för de medverkandes resonemang finns i Ungdomsstyrelsens (2009) rapport som ju syftar att lyfta fram ungdoms egen röst. Undersökning visar att ungdomar som frivilligt lägger ut lättklädda bilder på sig själva med en sexuell anspelning mår sämre, har sämre självkänsla, sämre psykisk och fysisk hälsa, samt sämre relationer med sina föräldrar under uppväxten. Studien lyfter även fram att unga som har dålig kontakt med föräldrarna, problematiska sociala relationer, svårt med gränssättning eller som har tidigare erfarenheter av sexuella eller fysiska övergrepp ses som särskilda riskgrupper. Det framkom dock även under intervjuerna att ungdomen inte alls behöver må dåligt utan ungdomen snarare beskrevs som impulsiv, naiv och oförständig som inte tänkte tillräckligt framåt i tiden eller förstod sig på konsekvenserna:

”[...] att kan väl kanske kännas som en bra idé för stunden å det kan väl på nåt sätt användas, det kan få konsekvenser.”

En annan intervjuperson beskrev att uppladdningen av lättklädda bilder kan vara resultatet av en process i flera steg där en ung tjej först får kontakt med en kille på nätet, sedan får uppmuntran, därefter skickar en bild med bar överkropp efter förfrågan för att sedan skicka trosorna till honom:

”Det är ju också en sån här grej som inte ungdomar eller inte vuxna heller att de förstår att bilderna ägs och kan användas till vad som helst. Plötsligt läggs dom ut i nån porrblaska nånstans. Vem vet? Så att det är otroligt svårt att överblicka konsekvenserna. Så därför alltså ungdomarna har en helt annan kultur nu som det är svårt att hänga med i. Alltså så det här är ju en flytande gräns och sen plötsligt så blir man också sexuellt, då är det viktigt vad killar tycker och säger så men en del är säkert naiva nog att hamna i saker, men sen ser vi ju tycker jag att en del av de tjejer som går vidare som liksom dom får kontakt med nån kille på nätet och blir jätteuppmuntrade och så tycker han men kan du inte skicka en bild till med bar överkropp och så gör man det å så vill han ha trosorna å så skickar man dom å så.”

Att ungdomarna beskrevs som naiva återkom under flera intervjuer:

”Å det är inte så lätt för en tjej 12-13 bast som är väldigt naiva och glada att en pojke över huvud taget pratar med dom. Alltså det är ju lätt att bli lurad, ja jag tror att man ser bort”

Ungdomarna beskrevs också som gränstestande:

”Alltså man tänjer ju på gränserna och det blir värre och värre och den ena ska överträffa den andra”

En intervjuperson uttryckte också att det finns ungdomar som lägger ut lättklädda bilder på nätet inte tycker de gör något fel:

”[...]problemet är ju med dom ungdomar som tror att dom gör rätt”

Ungdomsstyrelsens rapport (2009) kommer emellertid fram till att det vanligen inte är ungdomars naivitet och oerfarenhet som utgör orsaken till att de väljer att utsätta sig för riskerna som uppladdningen av bilderna relateras till. Något som ger en intressant reflektion i jämförelse med bilden som ges av de intervjuade.

Skönhetsideal var ett återkommande tema när de intervjuade beskrev ungdomen som väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själv. Att ungdomarna sökte bekräftelse och ville se bra ut. Sexualiteten kom upp under de flesta intervjuerna som ett tema som gick hand i hand med uppladdningen av lättklädda bilder:

”Så att åldersgruppen är ju i sig ganska vanlig att då när man börjar funderar mera över alltså både sexualitet och annat, vill ha uppskattning för hur man ser ut och behöver det. Får respons och det kanske det man gärna vill ha. Och får på dom här sidorna ofta att nån kommenterar att du vad snygg du är eller nåt annat å så. Att det är ett sätt att pröva”

En intervjuperson beskrev att för tjejer som laddar upp lättklädda bilder av sig själva på nätet kan det vara ett sätt att få bekräftelse på sitt utseende:

”För många tjejer tänker jättemycket på utseendet. Ser jag normal ut, är jag för tjock, är jag för smal, har jag för små bröst eller allt det här. Och att då vill man liksom ha bekräftelse men det man inte tänker på är dels spridningen bland kompisar, att dom här bilderna används av andra kanske i sexuellt syfte, det har man inte riktigt tänkt.”

En annan medverkande menade att det finns ett sexuellt mode som unga genom media ständigt är exponerade för och som ungdomarna faller för:

”Och att dom faller för en det sexuella modet som jag känner det är [...] men dom utsätts ju, ungdomarna idag utsätts ju hela tiden för bilder med mycket posering alltså all reklam jättemycket posering mot tjejer [...] Internet, tidningar, filmer som dom utsätts för där kvinnan ska va ett sexuellt objekt. Ja, yttre, kläder där det är väldigt viktigt för dom”

Dunkels (2009) menar att det på Internet finns en press på dagens ungdomar att klä av sig för att hävda sig och för att överträffa varandra. Att det finns en konkurrens inom kompisgrupper. På Internet finns det webbsidor med olika skalor där ungdomarna poängsätts för sina bilder. Fenomenet kan då upplevas som en statusfråga. Skönhetsideal är något som funnits mycket länge i samhället men som ständigt förändras med tiden. Mode kan tillsammans med skönhetsidealen ses som en social konstruktion som påverkas av och påverkar människor. Det finns en genusaspekt på modet som även det kan ses som en social konstruktion. Modet som idag kanske finns hos ungdomarna stämmer inte överens med vuxenvärldens bild av mode och då frammanas ibland starka reaktioner ur motsättningarna. Ungdomarna bryter mot vuxenvärldens normer. Bilderna kan med andra ord vara ett uttryck för sexuell exponering men det kan också vara att det finns ett mode bland ungdomar som är väldigt avklätt men som för det inte behöver innebära att det är sexuellt laddat.

Vid de fyra sista intervjuerna tog jag även upp en artikel som just då blivit publicerad i tidningen Malmö City (2010). Artikelnen beskrev en 20 årig tjej som väljer att lägga ut nakenbilder på sig själv för att hon mår bra av detta. Det fanns inget syfte att bilderna skulle leda vidare till något annat. En respondent påpekade att denna tjej var ju 20 och att hon därmed bestämmer själv över sitt liv, kontentan av bilderna spelade med andra ord inte så stor roll längre. En annan menade att vi har ju alla olika syn på allting.

Två av de jag intervjuade menade att det är inget fel i detta men att man nog ändå skulle föra upp frågan för att se vilket funktion detta beteende fyllde. Något som är väldigt intressant.

6.1 Slutdiskussion

Bilden av ungdomen som väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själv på Internet är minst sagt mångfacetterad och diffus. En specifik klar bild uppdagades aldrig i denna studie. Det går däremot att utläsa ur de intervjuade yrkesverksammas beskrivningar att ungdomar som väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva på nätet anses i det stora vara något som är negativt. Fenomenet kan tolkas som ett problem om man ser det ur Sahlins (2002) definitionsmodell då intervjupersonernas beskrivningar av fenomenet omfattades av de tre nödvändiga elementen. Det jag fann mest framträdanden genom intervjuerna var att de yrkesverksamma i så liten del faktiskt kommit i kontakt med ungdomar som laddat upp lättklädda bilder av sig själva på Internet. Detta kan dels bero på att ungdomarna väljer att inte prata om det med de yrkesverksamma de kommer i kontakt med, oavsett om bilderna lett till några negativa konsekvenser eller inte. Det kan också bero på att fenomenet inte är så utsträckt eller inte lett till så mycket negativa konsekvenser. Att den dramatiskt negativa bild media presenterar kan vara skev eller representera en mycket liten grupp ungdomar. Det skulle vara intressant att vidare undersöka hur nya fenomen bli till, hur de utvecklas och hur de bli accepterade och en del av vardagen. Att även ta med medias roll i detta hade varit mycket fascinerande för mig.

Från intervjupersonernas beskrivningar av vem som är ansvarig för ungdomars Internetanvändning så låg huvudansvaret hos föräldrarna. Ungdomarnas eget ansvar tog en relativt liten plats i de yngre tonåren men desto mer krav på ansvar i de äldre tonåren för att som 18-åring anses som myndig och därmed har fullt ansvar för sig själv som en vuxen människa. I ansvarsfrågan uppdagades även att fenomenet kunde ses som en samhällsfråga. Att det var föräldrarnas ansvar tillsammans med övriga samhällets uppgift att förbereda ungdomarna bland annat för farorna på Internet och lära dem tänka kritiskt. Skolan är en arena där ungdomarna spenderar mycket tid och beskrevs av de medverkande som en ypperlig plats för detta. Vuxna i allmänhet och speciellt de människor som genom sitt arbete kommer i kontakt med ungdomar beskrevs ha ett ansvar att upplysa ungdomarna.

Att intervjupersonerna gav en sådan vidsträckt bild av ungdomen som väljer att ladda upp bilder av sig själv på Internet kan bero på deras osäkerhet kring fenomenet. Att de inte

kommit i kontakt så mycket med fenomenet och att det ännu inte finns en etablerad bild bland de yrkesverksamma eftersom det ännu är relativt nytt. Det kan också tolkas som att ungdomen i relation till fenomenet kan ses i ett större sammanhang där andra kontexter konstrueras och påverkar. Det framgick dock ur de intervjuades beskrivningar att ungdomarna som väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själva är framför allt tjejer i yngre tonåren och att de ofta har dåligt självförtroende eller mår dåligt på något annat sätt. Det hade varit mycket intressant att göra en vidareutveckling av fenomenet med ett könsperspektiv i fokus.

Genom att se på alla olika element som verkar vara influerande så kan det tolkas att fenomenet väcker större frågor och bara är en del av ett större sammanhang. Frågor gällande ungdomars psykiska och fysiska ohälsa, sexualitet, genusfrågor, integritet och självbestämmanderätt men också frågor kring synen på nakenhet, pornografi, maktstrukturer, prostitution och köpandet och säljandet av sexuella tjänster är några som speglar detta fenomen.

Det finns inga rätt eller fel i de intervjuades beskrivningar utan de skildrar den sanning de medverkande ser på fenomenet. Det verkar emellertid föreligga en motsättning mellan de yrkesverksamma jag intervjuade och ungdomarnas egna åsikter kring uppladdandet av lättklädda bilder på nätet. För om ungdomarna var av samma åsikter hade de väl inte valt att göra det, eller?

En bild som framgick var att ungdomen som väljer att ladda upp lättklädda bilder av sig själv på Internet inte hade tillräckligt med kunskaper för att förstå sitt eget bästa. Där ungdomens egna bästa ses ur ett vuxenperspektiv. Det är komplext att diskutera ungdomarnas kunskap ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv eftersom jag anser att kunskapen troligen inte endast kan ses som en konstruktion bildad ur omgivningens kontexter utan dessutom beror på ungdomens psykologiska utveckling som en del hos den växande, utvecklande människan. Dock kan den psykologiska utvecklingen ses som en påverkande faktor av kunskapskonstruktionen.

Sex är och bör få vara, enligt mig, en naturlig del av ungdomars liv. I dagens samhälle har även datorer och Internet kommit att bli ett vanligt inslag i ungdomars vardag. Att dessa två kombineras känns för mig föga häpnadsväckande. Så som en av de medverkande uttryckte under en intervju så finns det mycket positivt med Internet och att det är endast en liten grupp ungdomar som är i behov av extra stöd eller som faktiskt råkar illa ut. Något som uppfattas

som negativt och obehagligt behöver inte vara det för det alla människor. Kan det inte vara viktigare att varna om farorna och förövarna snarare än att fördöma ett agerande? Om en ungdom väljer att ladda upp en lättklädd bild av sig själv som uppfattas som sexuellt laddad av andra människor, är det inte då deras ansvar vad de gör med denna uppfattning?

Dessa tio veckor av examensarbete har varit mycket intressant och utvecklande för mig. Det har varit svårt att begränsa sig då det dels finns mycket intressant material kring ungdomars Internetanvändning och dels för att det väckte många relaterande och relevant frågor som det var lätt att sväva ut i. Framförallt givande för mig var de intervjuer med de yrkesverksamma jag fick utföra. Många nya frågor har uppkommit gällande ungdomars användning av Internet och det skulle ha varit mycket intressant att få göra samma studie om igen men då att få intervjua dels ungdomar generellt sett genom en kvantitativ intervju (som dock redan har gjorts av Ungdomsstyrelsen) men dels också få göra en kvalitativ intervju med ungdomar som faktiskt råkat illa ut. Jag inser emellertid att detta hade rest betydligt fler etiska frågor och dilemman. Ett annat fenomen jag finner intressant att utforska gällande ungdomars Internetanvändande är nätmobbning. Ett fenomen som verkar vara betydligt mer utbrett än uppladdandet av lättklädda bilder. Mobbning har länge varit ett problem bland barn och unga och nu har det dessutom fått en ny arena att ta plats på.

7.1 Referenslista

- Aspers, P. (2007) *Etnografiska metoder: Att förstå och förklara samtiden*. Malmö: Liber AB
- Bell, J. (2007) *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Berger, P. L. & Luckmann, T. 1979 2:a uppl. *Kunskaps sociologi. Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm: Wahlström & Widstrand
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB
- Burr, V. (2003). *Social constructionism*. East Sussex: Routledge
- Dunkels, E. (2007). *Bridging the distance. Children's strategies on the Internet*. Umeå: Umeå Universitet
- Dunkels, E. (2009). *Vad gör unga på nätet?* Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Gräslund, G. (2008) *Ungdomar viker ut sig som aldrig förr* (elektronisk), Svenska Dagbladet <http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/ungdomar-viker-ut-sig-som-aldrig-forr_813845.svd> (2010-03-04).
- Hammarberg, T. (2006). *Mänskliga rättigheter – Konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: UD-PIK-INFO
- Herkel, P. & Svemark, M (2010) *Naken på nätet*. Malmö Lund City (2010-04-23)
- Jönson, H (2008) *Att studera sociala problem som perspektiv*. Ur Working-paper serien 2008:1. Lund: Socialhögskolan
- Knutagård, H (2007). *Sexuell normalitet*. I Kerstin Svensson (red.) (2007) *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur
- Meeuwisse, A. Swärd, H. Eliasson-Lappalainen, R. & Jacobsson, K. (red) (2008). *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur
- Meeuwisse, A. & Swärd, H. (2002). *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur

- Payne, M. (1997) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur
- Sahlin, I. (2002) *Sociala problem som verklighetskonstruktioner*. I Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.) (2002) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur
- Shariff, S. (2008) *Cyber Bullying Issues and solutions for the school, the classroom and the home*. USA: Routledge
- Svensson, K. (2007). *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Södergård, P. (2007). *Virtuell Gemenskap, ett informationsvetenskapligt perspektiv på ungdomars cyberkultur*. Åbo: Åbo Akademiens förlag
- Ungdomsstyrelsen (2009:9) *Se Mig. Unga, sex och Internet*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen
Även elektronisk <<http://www.ungdomsstyrelsen.se/art/0,2072,8251,00.html>> (2010-04-19)
- Wagner, K. (2010) "Unga svikna lätta byten på nätet" (Elektronisk) Svenska Dagbladet
<http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/svikna-unga-latta-byten-pa-natet_4145283.svd>
(2010-03-04)
- Wennerberg, S. B. (2001) *Socialkonstruktivism – positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber AB

Intervjuformulär

Den 9 april 2010 kunde detta läsas på ungdomsstyrelsens hemsida:

Ungdomsstyrelsens (2009) studie Se mig visar att cirka 10 procent av unga mellan 16 och 25 år någon gång har lagt ut sexiga bilder av sig själva på Internet.

Vinjettfall

Amanda är 14 år gammal och går på ett högstadium i Medelstad. Hon har laddat upp bilder på Internet där hon poserar framför kamera i föränd endast i underkläder, på någon bild står hon endast i trosor. Det vet inte Amandas föräldrar om.

Frågor

- hur ser du på detta fenomen/liknande situationer?
- Vad finns det för bakomliggande orsak tro du? Hur ser du på den bakomliggande orsaken? Varför väljer ungdomar att publicera lättklädda bilder på sig själva?
- Har du några lösningar på detta?
- Kan man förhindra fenomenet med preventivt arbete?
- Hur har du fått information kring fenomenet?

2010-04-16

Bilaga 2

Hej,

Mitt namn är Christina Lord och vi har tidigare talats vid i telefon och kommit överens om en intervju vilket jag också vill passa på att uttrycka min tacksamhet för. Jag läser 6:e terminen på Socionomprogrammet på Lunds Socialhögskola och det är nu C-uppsatsen ska skrivas. Ämnet jag har valt handlar om ungdomars användning av Internet med en inriktning på uppladdandet av bilder som ungdomarna tar på sig själva och laddar upp på nätet. Syftet med min undersökning är att kartlägga hur yrkesverksamma ser på fenomenet.

För att på ett så rättvist sätt som möjligt kunna återanknyta till vårt intervjusamtal i C-uppsatsen, avser jag använda en diktafon. Det är bara jag som kommer att ha tillgång till och lyssna på det inspelade materialet och diktafonen kommer inte att användas utav någon annan under denna tid. Jag kommer att transkribera intervjun (skriva ut intervjun i pappersform), och därefter kommer allt inspelat material att raderas. Om detta av någon anledning skulle kännas obekvämt för dig, så är jag tacksam om du hör av dig så snart som möjligt. Du kan när som helst under intervjun välja att avsluta ditt deltagande utan att uppge någon anledning.

Jag uppskattar verkligen att du tagit dig tid för intervjun. Ett exemplar av den färdiga uppsatsen kommer att mailas till dig efter opponering. Tveka inte på att höra av dig vid frågor eller om du av någon anledning behöver komma i kontakt med mig.

Med vänliga hälsningar
Christina Lord

Adress: Christina Lord

Handledare: Tove Harnett